

**Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

Кафедра цивільного права

Банасевич І.І.

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ
ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА**

**Методичні вказівки для підготовки до семінарських
занять магістрантів заочної форми навчання
спеціальності 081 «Право»**

Івано-Франківськ – 2022

Схвалено на засіданні кафедри цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №2 від 20 жовтня 2021 р.)

Затверджено Науково-методичною радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №2 від 17 листопада 2021 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол №4 від 15 грудня 2021 р.)

Банасевич І.І. Актуальні проблеми науки цивільного права: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять магістрантів заочної форми навчання спеціальності 081 «Право» (спеціалізація «Приватне право») – Івано-Франківськ, 2022. 28 с.

Банасевич І.І. Актуальні проблеми науки цивільного права: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять магістрантів заочної форми навчання спеціальності 081 «Право» – Івано-Франківськ, 2018.

Посібник розроблений на основі навчального плану Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначений для підготовки до семінарських занять із навчальної дисципліни «Актуальні проблеми науки цивільного права», підготовки до здачі екзамену. В посібнику викладені завдання до семінарських занять з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми науки цивільного права», які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять, переліки питань, які виносяться на обговорення на занятті, практичних завдань. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включені монографічні видання та інші наукові джерела по темі, а також перелік нормативно-правових актів.

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Банасевич І.І., 2022

© Прикарпатський національний університет імені
Василя Стефаника, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	10
ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	20

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми науки цивільного права» є однією із провідних та профільюючих дисциплін для студентів – магістрантів. Метою вивчення навчальної дисципліни є розширення та поглиблення у здобувачів освіти теоретичного розуміння основних принципів та інститутів цивільного права, закономірностей їх розвитку, особливостей правового регулювання цивільних правовідносин, а також основних дискусійних питань цивілістики. Відповідно до сучасних пріоритетів у вищій школі дана навчальна дисципліна покликана формувати студентів як майбутніх юристів-практиків, науковців, а також орієнтувати їх на дослідження проблематики цивільного права.

Основними цілями вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми науки цивільного права» є набуття студентами компетентностей щодо знання та розуміння доктринальних підходів до основних інститутів цивільного права, формування умінь та навичок для самостійного розв'язання практичних проблем, які виникають у процесі здійснення суб'єктами цивільних правовідносин своїх суб'єктивних прав та виконання обов'язків.

Для підготовки до семінарських занять і для самостійної роботи студентам рекомендовано наступні підручники, що можуть бути використані при вивченні всіх тем, які охоплює програма навчальної дисципліни «Актуальні проблеми науки цивільного права»:

1. Борисова В.І. Цивільне право України: підручник Т. 1 // [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] . – http://pidruchniki.ws/1584072045843/pravo/tsivilne_pravo_-_borisova_vi.
2. Борисова В.І. Цивільне право України: підручник Т. 2 // [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] . – http://pidruchniki.ws/1584072047810/pravo/tsivilne_pravo_tom_2_-_borisova_vi.
3. Договірне право України. Загальна частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 896 с.
4. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.; за ред. О.В. Дзери – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.
5. Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України: у 2 т. / [за ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В.В. Луця]. — [5-е вид., перероб. і допов.]. — К. : Юрінком Інтер, 2013. — Т.1. – 832 с.
6. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України у 2 т. – вид., перероб і допов. / за ред. О.В.Дзери (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнецової. В.В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2013. –Т. II. – 1120 с.
7. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України: у 2-х т. / [відп. ред. В. Г. Ротань]. — [2-ге вид.]. — Х. : Фактор, 2010. — Т. 2. — 2010. —784 с.
8. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України [Текст] / За заг. ред. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової, Н.Ю. Голубевої. - К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010.
9. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1. Загальні положення. Особи / за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харів: ЕКУС, 2020. 928 с.
10. Цивільне право України: нові виклики і перспективи розвитку : матеріали XVIII міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 98-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 28 лют. 2020 р.). Харків: Право, 2020. 480 с. URL:http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2020/Sb_Maslov_2020.pdf

Окрім того до кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна та інші наукові джерела по темі, а також перелік нормативно-правових актів.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

ТЕМА 1. ПИТАННЯ ПРО ПРЕДМЕТ І МЕТОД ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА В ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Історичний розвиток дискусії щодо визначення предмету цивільного права. Майнові відносини як предмет цивільного права. Проблема визначення сфери регулювання цивільним правом особистих (немайнових) відносин. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права (господарського, сімейного та інших).

Поняття методу цивільного права. Проблеми ідентифікації ознак методу цивільного права. Юридична рівність суб'єктів цивільного права. Майнова відокремленість (самостійний організаційно-правовий статус) суб'єктів цивільного права. Ініціативно-диспозитивний характер відносин. Майновий характер відповідальності учасників цивільних правовідносин та особливі способи захисту цивільних прав як ознака методу цивільного права.

Проблеми предмету та методу цивільного права в сучасних правових дослідженнях.

ТЕМА 2. ТЕОРІЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН (ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ І КЛАСИФІКАЦІЯ)

Поняття правовідношення у загальній теорії права. Ознаки, які відрізняють правовідносини від інших видів суспільних відносин. Цивільні правовідносини як особливий вид правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин.

Проблеми визначення абсолютних та відносних правовідносин в цивільному праві. Ознаки абсолютних цивільно-правових відносин, їх відмежування від відносних цивільних правовідносин. Перехід абсолютних цивільних правовідносин у відносні.

Дискусії щодо структури цивільного правовідношення. Елементи цивільного правовідношення.

Підстави виникнення, зміни і припинення цивільних правовідносин. Поняття, види юридичних фактів в цивільному праві.

ТЕМА 3. ФІЗИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН (ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ЗАКОНОДАВСТВА)

Поняття «особа», «фізична особа», «громадянин», їх співвідношення у праві.

Цивільна правосуб'єктність фізичних осіб. Поняття цивільної правоздатності фізичних осіб та її зміст. Проблеми невідчужуваності правоздатності та її обмеження. Цивільна дієздатність громадян, різновиди дієздатності. Новели Цивільного кодексу України щодо визначення обсягів дієздатності малолітніх, неповнолітніх, обмежено дієздатних та недієздатних осіб, порівняльна характеристика українського та зарубіжного законодавства.

ТЕМА 4. ТЕОРІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ (МИНУЛЕ ТА СУЧАСНІСТЬ)

Поняття юридичної особи в цивільному праві. Історичний аналіз підходів до

розуміння сутності юридичної особи. Теорії юридичної особи: теорія відокремленого майна, фікції, реальності, теорія інтересу. Теорії сутності юридичної особи в радянський період: теорія юридичної особи як колективу, теорія юридичної особи як держави, теорія "директора", теорія юридичної особи - соціальної реальності, теорія юридичної особи-організації. Сучасні дослідження проблеми сутності юридичної особи.

Ознаки юридичної особи. Правоздатність та дієздатність юридичної особи. Проблеми класифікації юридичних осіб за новими Цивільним та Господарським кодексами України.

ТЕМА 5. ПРОБЛЕМИ ЗДІЙСНЕННЯ ТА ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ

Поняття і зміст здійснення суб'єктивного цивільного права. Принципи та межі здійснення цивільних прав.

Проблема категорії "зловживання правом" в теорії цивільного права (погляди науковців). Поняття і форми зловживання правом.

Проблеми виконання цивільно-правових обов'язків. Співвідношення принципів належного та реального виконання цивільно-правових обов'язків.

Поняття і зміст суб'єктивного права на захист. Способи захисту цивільних прав. Особливості самозахисту цивільних прав.

ТЕМА 6. СПІРНІ ПИТАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Поняття юридичної відповідальності. Огляд теоретичних конструкцій юридичної відповідальності. Співвідношення понять "відповідальність" та "санкції"

Цивільно-правова відповідальність як спосіб захисту цивільних прав. Особливості цивільно-правової відповідальності. Функції цивільно-правової відповідальності.

Види та форми цивільно-правової відповідальності. Договірна та позадоговірна відповідальність.

Підстави та умови цивільно-правової відповідальності. Поняття та правова природа цивільного правопорушення. Склад цивільного правопорушення. Протиправна поведінка як умова цивільно-правової відповідальності. Поняття і зміст шкоди в цивільному праві. Причинний зв'язок між протиправною поведінкою і шкідливим результатом. Вина правопорушника як умова цивільно-правової відповідальності. Цивільно-правова відповідальність без вини.

ТЕМА 7. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ТА ІНШИХ РЕЧОВИХ ПРАВ

Поняття власності і права власності в юридичних дослідженнях. Право власності в об'єктивному і суб'єктивному значенні, його елементи.

Проблеми визначення форм власності в цивільному праві. Загальна характеристика форм власності. Доцільність збереження колективної форми власності (погляди науковців). Поняття довірчої власності.

Зміст права власності. Новели Цивільного кодексу України щодо підстав виникнення та припинення права власності.

Поняття інших речових прав на чуже майно за новим Цивільним кодексом України. Право володіння. Право користування (сервітут). Емфітевзис і суперфіцій в цивільному праві.

ТЕМА 8. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ВЛАСНІСТЬ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В ЮРИДИЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Поняття права інтелектуальної власності. Закріплення терміна «право інтелектуальної власності» в законодавстві. Об'єкти інтелектуальної власності.

Структура підгалузі право інтелектуальної власності. Інститут авторського права та суміжних прав. Особливості права промислової власності. Специфіка інституту індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.

Майнові та особисті немайнові права на об'єкти інтелектуальної власності, їх здійснення та захист. Виключні права на об'єкти інтелектуальної власності.

ТЕМА 9. ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНИХ І ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Поняття особистих немайнових прав фізичної особи, їх правова природа. Зміст особистих немайнових прав.

Класифікація особистих немайнових прав фізичних осіб за новим Цивільним кодексом України. Немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. Немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

Проблеми здійснення та захисту особистих немайнових прав фізичних осіб.

Особливості особистих немайнових прав юридичних осіб.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНЕ ПРАВО

ТЕМА 10. ТЕОРІЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ

Поняття договору в цивільному праві. Підходи до розуміння сутності і значення цивільно-правового договору. Функції договору.

Свобода договору. Зміст принципу свободи договору і його обмежень. Закріплення принципу свободи договору в новому Цивільному кодексі України.

Проблеми визначення критеріїв класифікації цивільно-правових договорів. Види договорів у цивільному праві. Публічний договір і договір приєднання. Попередній договір.

Підприємницький (господарський, комерційний) договір. Характерні ознаки підприємницького договору, особливості укладання.

Зміст договору. Істотні умови договору. Інші умови договору. Специфіка тлумачення договору.

ТЕМА 11. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ МАЙНА

Поняття та особливості зобов'язань щодо реалізації майна.

Процес уніфікації правових норм щодо реалізації майна на основі інституту купівлі-продажу (міжнародний та національний досвід). Аналіз загальних положень про купівлю-продаж. Основні елементи договірної зобов'язання купівлі-продажу. Предмет договору. Права та обов'язки сторін у зобов'язанні купівлі-продажу.

Різновиди купівлі-продажу за новим Цивільним кодексом (роздрібна купівля-продаж, поставка, контракція сільськогосподарської продукції, постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу, міна). Проблеми

співвідношення Цивільного та Господарського кодексів України у регулюванні цивільних правовідносин з реалізації майна.

Новели Цивільного кодексу України щодо зобов'язань з договорів дарування, ренти та довічного утримання.

ТЕМА 12. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПЕРЕДАЧІ МАЙНА В КОРИСТУВАННЯ (ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА)

Поняття та елементи договору майнового найму (оренди). Загальні положення про майновий найм у новому Цивільному кодексі України. Предмет, зміст та особливості форми договору найму (оренди), істотні умови.

Порівняльна характеристика різновидів договору майнового найму. Особливості договору прокату, найму (оренди) земельної ділянки, найму будівлі або іншої капітальної споруди, найму (оренди) житла, найму (оренди) транспортного засобу, лізингу. Специфіка правового регулювання договору позички.

ТЕМА 13. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ВИКОНАННЯ РОБІТ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Поняття договору підряду за новим Цивільним кодексом України. Відмежування договору підряду від суміжних інститутів цивільного права. Розмежування підрядного і трудового договору. Відмежування договору підряду від договорів з надання послуг.

Сторони договору підряду. Елементи і зміст договору підряду. Виконання договору підряду.

Окремі види підрядних договорів. Договір побутового підряду. Особливості захисту споживачів у сфері побутового обслуговування населення.

Договір будівельного підряду. Поняття і правові форми здійснення капітального будівництва.

Підряд на проектні та пошукові роботи. Виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт.

ТЕМА 14. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З НАДАННЯ ПОСЛУГ У ЦИВІЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Загальні положення про договори послуг. Поняття і види договірних зобов'язань по наданню послуг. Поняття договору про надання послуг, його співвідношення з підрядним договором. Предмет, зміст, укладення та виконання договору про надання послуг.

Транспортні зобов'язання, їх поняття, види та загальна характеристика. Система транспортних договорів. Поняття і види експедиційних послуг.

Зобов'язання з договору зберігання. Особливості зобов'язань по наданню посередницьких послуг. Договір доручення та комісії. Поняття довірчого управління майном.

Фінансові послуги в цивільному праві. Договори про надання фінансових послуг, їх види. Поняття і система зобов'язань по страхуванню. Форми і види страхування. Загальна характеристика зобов'язань, що виникають з договорів позики, кредитного договору, договору банківського рахунку і банківського вкладу, факторингу. Особливості зобов'язань по розрахунках.

Проблеми відповідальності учасників договорів про надання послуг.

ТЕМА 15. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЩО ВИНИКАЮТЬ ВНАСЛІДОК ЗАПОДІЯННЯ ШКОДИ (АНАЛІЗ НОВЕЛ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Відшкодування шкоди в цивільному праві. Поняття, юридична природа та елементи зобов'язань, що виникають внаслідок заподіяння шкоди (деліктні зобов'язання). Підстави та умови виникнення деліктних зобов'язань. Суб'єкт і об'єкт зобов'язання, що виникає внаслідок заподіяння шкоди. Принципи відшкодування шкоди в деліктних зобов'язаннях.

Види зобов'язань, що виникають із заподіяння шкоди. Особливості відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю.

Поняття моральної шкоди. Проблеми визначення та відшкодування завданої моральної шкоди.

ТЕМА 16. ІНШІ ВИДИ ПОЗАДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Поняття та основні ознаки позадоговірних зобов'язань, їх відмінності від договірних зобов'язань. Види позадоговірних зобов'язань.

Загальна характеристика публічної обіцянки винагороди за новим Цивільним кодексом України.

Особливості інституту ведення чужих справ без доручення.

Рятування здоров'я та життя особи, майна фізичної або юридичної особи.

Поняття та специфіка створення небезпеки (загрози) життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Набуття, збереження майна без достатньої правової підстави. Умови виникнення зобов'язань з безпідставного збагачення. Форми і види безпідставного придбання чи заощадження майна.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. СПАДКОВЕ ПРАВО

ТЕМА 17. НОВІ ПОЛОЖЕННЯ СПАДКОВОГО ПРАВА (ЗА ЦИВІЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ)

Поняття та значення спадкування. Поняття спадщини, склад спадщини. Спадкодавець та спадкоємці. Усунення від спадщини. Підстави спадкування за Цивільним кодексом України.

Новели Цивільного кодексу України щодо спадкування за заповітом. Секретний заповіт. Заповіт подружжя. Заповіт з умовою. Особливості права на обов'язкову частку у спадщині.

Спадкування за законом. Коло спадкоємців за законом. Проблематика черговості спадкування. Спадкування за представленням.

Особливості здійснення права на спадкування.

Поняття спадкового договору. Аргументи за і проти існування інституту спадкового договору (аналіз сучасних правових досліджень науковців).

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

ТЕМА. ТЕОРІЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН (ПОНЯТТЯ, ЗМІСТ І КЛАСИФІКАЦІЯ)

(2 години)

Методичні рекомендації: цивільне правовідношення – це результат правового регулювання відносин між його учасниками нормами цивільного права. Водночас цивільне правовідношення виступає і засобом правового впливу на фактичні відносини людей, адже за межами практичної діяльності суб'єктів права правова норма втрачає своє значення, а вплив останньої на суспільні відносини не можна відокремити від правовідношення. Усі цивільні правовідносини мають приватно-правовий характер.

Цивільні правовідносини характеризуються наступними ознаками: а) це майнові та особисті немайнові відносини, врегульовані нормами цивільного права; б) учасники цих відносин володіють майновою відокремленістю та є юридично рівними; в) підставою їх виникнення виступає, як правило, вільне волевиявлення учасників; г) зміст цивільних правовідносин, тобто права та обов'язки їх учасників, реалізуються на власний розсуд суб'єктів відповідно до положень законодавства, умов правочину. Однак у випадку, коли реалізації цивільних прав уповноваженою особою перешкоджає зобов'язана сторона правовідношення, цивільні права можуть бути здійснені і незалежно від волі зобов'язаної особи, в порядку цивільного судочинства.

Правові норми та правосуб'єктність, будучи необхідними передумовами правовідношення, самі по собі не породжують, не змінюють і не припиняють цивільних правовідносин як динамічних явищ. Даний рух правовідносин залежить від настання передбачених правовими нормами реальних обставин, з якими закон пов'язує виникнення, зміну або припинення правовідносин між їх учасниками, що називаються цивільними юридичними фактами. Тому юридичні факти (або їх сукупність - юридичні склади) виступають в якості зв'язуючого ланцюга між правовою нормою і цивільними правовідносинами. Без юридичних фактів не встановлюється, не змінюється і не припиняється жодне цивільне правовідношення.

З метою індивідуалізації цивільно-правових відносин наука цивільного права виділяє елементи правовідносин: суб'єкт, об'єкт та зміст (суб'єктивне цивільне право та суб'єктивний цивільний обов'язок).

Цивільно-правові відносини можуть бути класифіковані в залежності від кількох критеріїв: а) підстав виникнення правовідносин; б) кола зобов'язаних осіб та ступеня конкретизації відносин; в) об'єкта правовідношення; г) поведінки зобов'язаної сторони.

Питання для обговорення:

1. Цивільні правовідносини як особливий вид правовідносин.
2. Класифікація цивільних правовідносин.
3. Дискусії щодо структури цивільного правовідношення. Елементи цивільного правовідношення.
4. Підстави виникнення, зміни і припинення цивільних правовідносин.
5. Поняття, види юридичних фактів в цивільному праві.

Практичні завдання.

№1.

Петрусенко, від'їжджаючи у відпустку, взяв у борг у свого знайомого Олексенка, певну суму грошей, а також речі, необхідні для відпочинку. Під час поїздки гроші та інші позичені речі у Петрусенка вкрали. Після приїзду він відмовився повертати гроші та відшкодувати вартість вкрадених речей, посилаючись на те, що він не несе відповідальності за дії злочинців.

Чи є юридично грамотними аргументи Петрусенка? Які правовідносини виникли між зазначеними в тексті завдання особами?

№2.

Фермер Сидоренко систематично випускав корів і гусей, що знаходилися в його господарстві, за його межі без здійснення за ними належного догляду. Внаслідок цього тварини псували обладнання та з'їдали врожай на сусідніх земельних ділянках.

Проаналізуйте вказану ситуацію і вкажіть, які правовідносини в даному випадку виникли між Сидоренком і його сусідами. Дайте характеристику елементам цих відносин.

№ 3.

Громадянин Петров уклав договір з товариством з обмеженою відповідальністю «Ремонтбуд» щодо здійснення ремонту своєї квартири. Товариство не встигло у передбачені законом строки завершити ремонтні роботи, пославшись на те, що це сталося не з його вини, оскільки частина матеріалів для ремонту була недопоставлена внаслідок прострочки приватного підприємства «Інтер'єр», з яким був укладений відповідний договір.

Які відносини виникли між громадянином і товариством? Дайте юридичну оцінку аргументам товариства щодо неможливості відповідати перед громадянином через невиконання своїх зобов'язань за договором третьою особою.

№ 4

Громадянин Віденко протягом двох років проживав у фактичних шлюбних відносинах з громадянкою Поповою. За цей час Віденко за власні кошти придбав квартиру, причому в нотаріально посвідченому договорі купівлі-продажу квартири він був зазначений як єдиний покупець. Після спливу двох років спільного проживання Віденко і Попова упевнились у неможливості продовження перебування у фактичному шлюбі. Попова вимагала поділити порівну усе майно, нажите під час фактичного шлюбу, в тому числі і квартиру. Віденко заперечував, вказуючи на те, що поділу підлягає усе майно, крім квартири, яка є об'єктом його особистої приватної власності, адже була придбана хоча і під час дії фактичних шлюбних відносин, але за його власні кошти.

Які правовідносини виникли між Віденком і Поповою? Які норми законодавства слід застосувати для вирішення спору?

№ 5.

Після смерті Круглова спадщина (жилий будинок та предмети домашньої обстановки) відкрилася на користь чотирьох його синів - спадкоємців за законом. Усі вони виявили бажання прийняти спадщину. Троє з них вважали, що спадкове майно повинно бути розділено порівну, а четвертий, погоджуючись з необхідністю поділу будинку в рівних частках, послався на те, що оскільки він був єдиним із спадкоємців, який проживав спільно із спадкодавцем і здійснював за ним догляд, він має виключне право на одержання предметів домашньої обстановки. Цими предметами він, на відміну

від інших спадкоємців, користувався ще за життя батька і фактично вважав їх своїм власним майном.

Які правовідносини виникають між спадкоємцями після відкриття спадщини і після здійснення дій, спрямованих на її прийняття? Які відносини - абсолютні чи відносні - мають місце у разі поділу майна, яке належало спадкодавцеві на праві власності, між кількома спадкоємцями?

Рекомендована література:

1. Васильєва В.В. Договір як особливий юридичний факт. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2012. Випуск 19. Том 2. с.28-30.

2. Васильєва В. В. Договір як підстава виникнення цивільно-правового зобов'язання: автореф. дис.12.00.03. К, 2013. 20 с.

3. Деякі питання визначення цивільних правовідносин як різновиду правовідносин // <http://www.reallook.com.ua/4758/deyaki-pitannya-viznachennya-civilnix-pravovidnosin-yak-riznovidu-pravovidnosin/>

4. Дмитренко В. Видові ознаки правовідносин (цивільно-правовий аспект). Юридичний вісник України. 2004. № 39. С. 29–34.

5. Жилінкова І. Комплексні цивільні правовідносини: поняття, структура, ознаки. Право України. 2010. № 12. С. 11-17.

6. Жилінкова І.В. Цивільні правовідносини // Цивільне право України: Підручник. У 2 т. / За заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасиво-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Т.1. К: Юрінком Інтер, 2010. С. 81–91.

7. Завальний А. Юридичні факти: історичні та сучасні аспекти розуміння. Право України. 2006. № 1. С. 113–116.

8. Кочергіна В. Правові акти як підстави виникнення цивільних прав та обов'язків: поняття, природа, класифікація. Підприємництво, господарство і право. 2009. №6.

9. Коструба А. Правоприпиняюча властивість юридичних фактів у цивільному праві України (в аспекті поділу на дії та події). Право України. 2011. № 6.

10. Коструба А. Ознаки правоприпиняючих юридичних фактів. Підприємництво, господарство, право. 2011. № 2.

11. Коструба А.В. Юридичні факти в механізмі правоприпинення цивільних правовідносин: монографія. К.: Ін Юре, 2014. 376 с.

12. Надьон В.В. Суб'єктивний обов'язок як елемент змісту цивільних правовідносин. Харків: Право, 2017. 392 с.

13. Пленюк М.Д. Юридичні факти як підстави виникнення цивільно-правових зобов'язань (теоретичні та практичні засади): дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2016. 426 с.

14. Погребняк В.Я. Виникнення, перехід та припинення суб'єктивних цивільних прав: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2021. 445 с.

15. Ромащенко І. Деякі аспекти зміни та припинення цивільних правовідносин. Підприємництво, господарство, право. 2011. № 3

16. Харитонов Є. О. Цивільні правовідносини: монографія. Одеса: Фенікс, 2011. – 91 с.

17. Яворська О. Цивільні відносини: нові підходи у правовому регулюванні. Підприємництво, господарство і право. 2002. №3.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «правовідношення».

2. Які ознаки відрізняють правовідносини від інших суспільних відносин?

3. Які ознаки притаманні цивільним правовідносинам?
4. Назвіть класифікаційні критерії цивільних правовідносин.
5. Назвіть ознаки абсолютних правовідносин.
6. Які ознаки абсолютних правовідносин відмежовують їх від відносних?
7. Назвіть елементи цивільного правовідношення.
8. Назвіть підстави виникнення, зміни і припинення цивільних правовідносин.
9. Назвіть види юридичних фактів.

ТЕМА. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З ПЕРЕДАЧІ МАЙНА В КОРИСТУВАННЯ (ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА)

(2 години)

Методичні рекомендації: договір найму (оренди) опосередковує відносини з передачі майна у платне тимчасове володіння і користування. Сутність цих відносин полягає в тому, що власник або інший законний володілець майна на платних засадах дозволяє господарську або іншу експлуатацію свого майна іншими особами, зберігаючи за собою право власності або інше речове право. У §1 гл. 58 містяться загальні положення про договір майнового найму (оренди), які поширюються на всі види найму. Водночас у ЦК, інших законодавчих актах можуть встановлюватися спеціальні положення щодо врегулювання окремих видів найму. Зокрема, Законом України «Про оренду державного та комунального майна» визначаються особливості найму об'єктів державної і комунальної власності. При вивченні даної теми необхідно звернути увагу на особливості предмету договору, яким може бути індивідуально визначена неспоживна річ. ЦК визначив, що предметом договору оренди можуть бути майнові права (майнові права автора та суб'єкта авторського права, володільця об'єкта права промислової власності, права на чужі речі тощо). Крім загальних положень про договір майнового найму (оренди) ЦК України містить спеціальні норми, якими регулюються окремі види договорів найму (оренди), до яких належать: прокат; найм (оренда) земельних ділянок; найм (оренда) будівлі або іншої капітальної споруди; найм (оренда) транспортного засобу та лізинг. Розглядаючи зазначені види договорів, слід звернути увагу на те, що всі вони є різновидами договору майнового найму (оренди), а отже, на відносини, що впливають із таких договорів, розповсюджуються всі основні положення щодо договору майнового найму (оренди), крім випадків, коли спеціальними нормами передбачений інший спосіб регулювання відносин. Тобто в даному випадку діє принцип співвідношення загального та спеціального законодавства: спочатку треба звернутися до спеціальних норм, що присвячені врегулюванню цього виду відносин, а якщо щось не врегульоване спеціальними нормами, треба застосовувати загальні положення про договір майнового найму (оренди).

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика правового регулювання договірних відносин про передання майна в користування.
2. Поняття та юридична природа договору про передання майна в користування. Система договорів про передання майна в користування.
3. Права та обов'язки сторін договору про передання майна в користування.

4. Порівняльна характеристика різновидів договору майнового найму.

Практичні завдання.

№1.

Підприємство «Ельф» уклало договір оренди нежилого приміщення з ТОВ «Вега» терміном на 5 років. Через 4 роки ТОВ «Вега» за договором купівлі-продажу нерухомості продало вказане приміщення ТОВ «Ніка».

Підприємство «Ельф» звернулося до ТОВ «Ніка» з пропозицією переукласти договір оренди, але в цьому йому було відмовлено. Протягом наступного року Підприємство «Ельф» продовжувало користуватися приміщенням, а орендну плату перераховувало ТОВ «Вега». Через декілька місяців ТОВ «Ніка» звернулося до суду з позовом про стягнення з підприємства «Ельф» суми орендної плати за користування приміщенням, що знаходиться у їх власності, з урахуванням штрафних санкцій. Підприємство «Ельф» проти позову заперечувало, посилаючись на те, що договір оренди в них укладено з ТОВ «Вега» (ТОВ «Ніка» відмовилося від його переукладення), і тому орендна плата також сплачувалася ТОВ «Вега».

Вирішіть справу.

№2.

В пункт прокату звернувся Чернишов з проханням надати йому в користування пилосос строком на місяць. Через тиждень з'ясувалося, що Чернишов використовує пилосос для зайняття підприємницькою діяльністю - він зареєструвався як СПД та надає послуги по прибиранню квартир та офісних приміщень. Оскільки в комерційній експлуатації пилосос зношується швидше, пункт прокату звернувся до Чернишова з вимогою про розірвання договору прокату та повернення пилососу. Чернишов відмовився.

Вирішіть справу.

№3.

Малишев та Козін уклали договір оренди автомобіля, який належав Козіну. Через певний час Козін дізнався, що Малишев зареєструвався як СПД - фізична особа та використовує орендований автомобіль як таксі.

Козін звернувся до Малишева з вимогою про збільшення орендної плати, встановивши її в розмірі 30% від доходу, який одержує Малишев від експлуатації його автомобіля. Малишев не погодився. Тоді Козін звернувся до нього з вимогою про розірвання договору оренди, оскільки автомобіль використовується не за призначенням.

Вирішіть справу.

№4.

За договором фінансового лізингу лізингодавець придбав у продавця обладнання та передав його лізингоодержувачу за актом приймання-передачі. Через деякий час у приміщенні лізингоодержувача, де знаходилося обладнання, трапилася пожежа, внаслідок якої обладнання повністю вийшло з ладу.

Хто буде нести майнові наслідки знищення обладнання?

№5.

АТ «Ост» здало в оренду ТОВ «Вест» нежилу будівлю для організації виробництва та розміщення офісу на строк 10 років. За окремим договором оренди на такий самий строк АТ «Ост» передало ТОВ «Вест» земельну ділянку, на якому було розміщена будівля. Обидва договори були зареєстровані у встановленому порядку.

Через рік АТ «Ост» звернулося до суду з вимогою до ТОВ «Вест» про розірвання договору оренди будівлі у зв'язку з несплатою ТОВ «Вест» орендної плати протягом більш, ніж 5 місяців поспіль. Договір оренди будівлі був розірваний.

ТОВ «Вест» встановило на земельній ділянці, яка оточує будівлю, паркан та відмовилося пропускати в будівлю представників АТ «Ост» та нових орендарів.

Що має робити АТ «Ост» для захисту свого права, якщо за договором оренди земельної ділянки ТОВ «Вест» вчасно сплачує орендну плату?

№6.

Між власником автомобіля А. та ПП «Світанок» було укладено договір позички автомобіля, належного А. на праві приватної власності. Договір було укладено у простій письмовій формі. Під час проведення перевірки працівником ДАІ з'ясувалося, що ПП «Світанок» не має довіреності на використання автомобіля, через що останній забрали на штрафмайданчик.

Унаслідок вилучення автомобіля ПП «Світанок» зазнало збитків, вимогу про відшкодування яких і заявило до позичкодавця.

Чи підлягають вимоги ПП задоволенню?

Рекомендована література:

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року//Відомості Верховної Ради. - 2002. - № 3-4. - Ст. 27; з наступними змінами і доповненнями.

2. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>.

3. Про фінансовий лізинг: Закон України від 04 лютого 2021 року: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>.

4. Про оренду державного та комунального майна: Закон України від 10 квітня 1992 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text>.

5. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>.

6. Бойко Н.М. Договір позички: монографія. Івано-Франківськ, Нова зоря. 2015. 290 с.

7. Калаур І.Р. Договірні зобов'язання про передання майна у користування в цивільному праві України: автореф. дис. ... доктора юрид. наук. К., 2015. 37 с.

8. Медведєва О. Відмінність концесії від оренди державного і комунального майна за законодавством України. Підприємництво, господарство і право. 2003. №9.

9. Ночовкіна О.В. Договір позички за Цивільним кодексом України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2016. 212 с.

10. Обіход О.М. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди за цивільним законодавством України. Часопис цивілістики. 2017. Випуск 24. С. 20-26. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/9137/20-26.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

11. Польний Д.А. Захист суб'єктивних цивільних прав договору найму: дис. ... доктора філософії: 12.00.03. Хмельницький, 2021. 191 с.

12. Федорончук А.В. Договір прокату: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2015. 228 с.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть елементи договору майнового найму (оренди).
2. Які істотні умову договору майнового найму (оренди).
3. Визначте основні права та обов'язки наймача.

4. Визначте основні права та обов'язки наймодавця.
5. Які вимоги до форми договору майнового найму та його видів встановлені чинним законодавством?
6. Які особливості договору прокату?
7. Які особливості договору лізингу?
8. Які особливості договору найму (оренди) транспортного засобу?
9. Які особливості найму (оренди) земельної ділянки?
10. Які особливості договору найму будівлі або іншої капітальної споруди?
11. Які особливості договору найму (оренди) житла?
12. Які особливості договору позички?

ТЕМА. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ З НАДАННЯ ПОСЛУГ У ЦИВІЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

(2 години)

Методичні рекомендації: у цивільному праві послуги розглядаються як окремий вид об'єктів цивільних прав (ст. 177 ЦК), що відрізняються від інших об'єктів (речей, результатів робіт, нематеріальних об'єктів тощо). У зв'язку з особливостями послуг як об'єктів усі договори, предметом яких вони виступають, поєднуються в єдиний тип цивільно-правових договорів, а саме - договори про надання послуг.

За договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором (ч. 1 ст. 901 ЦК). Таким чином, договір про надання послуг є двостороннім, консенсуальним. Крім того, із визначення випливає, що він є оплатним, хоча це правило не є імперативним, відтак сторони можуть укласти безоплатний договір про надання послуг.

При вивченні даної теми слід особливу увагу звернути на ознаки послуги як предмету договору про оплатне надання послуг. Послугам притаманна своєрідна природа і спільні характерні ознаки. Для усіх послуг характерним є те, що вони: мають нематеріальний характер, а їх результат не набуває уречевлюваного вигляду; тісно пов'язані з особою виконавця та процесом вчинення ним певних дій (здійснення певної діяльності); не збігаються із самими діями (здійсненням діяльності) виконавця, а існують як окреме явище - певне нематеріальне благо.

Питання для обговорення:

1. Поняття і види договірних зобов'язань по наданню послуг.
2. Предмет, зміст, укладення та виконання договору про надання послуг.
3. Транспортні зобов'язання, їх поняття, види та загальна характеристика.
4. Особливості зобов'язань по наданню посередницьких послуг.
5. Договори про надання фінансових послуг, їх види.
6. Загальна характеристика зобов'язань, що виникають з договорів позики, кредитного договору, договору банківського рахунку і банківського вкладу, факторингу.

Практичні завдання:

№1.

Аудиторська фірма уклала із суб'єктом підприємницької діяльності К. договір на надання інформаційно-консультативних послуг. У договорі було зазначено, що К. надає аудиторській фірмі консультації з приводу раціональності та ефективності використання коштів на будівництво, реконструкцію та ремонт, що здійснюється третіми особами - клієнтами аудиторської фірми. У договорі було передбачено, що К. надає консультації в усному та письмовому вигляді.

Під час перевірки К. державною податковою інспекцією виникла конфліктна ситуація. Представники ДПІ вважали, що за вказаним договором К. виконує для аудиторської фірми роботи, а не надає послуги, оскільки договором передбачена можливість надання консультацій у письмовому вигляді, тобто наявним є матеріалізований результат.

К. звернувся за консультацією до юридичної фірми.

Які головні риси предмету договору про надання послуг? У яких формах може виражатися результат надання послуг? Чи можна стверджувати, що якщо дія має матеріалізований вираз, то вона не є послугою? Визначте правову природу даного договору.

№2.

Р. уклала з туристичною фірмою договір на туристичне обслуговування. За цим договором туристична фірма зобов'язувалася надати Р. наступні послуги: забезпечити її перевезення до місця відпочинку, поселити у готелі, обумовленому у договорі, організувати екскурсійні подорожі. Р. зобов'язувалася сплатити вартість туристичних послуг.

Коли Р. прибула до місця відпочинку, з'ясувалося, що вільних місць у готелі, зазначеному у договорі, немає. Представник туристичної фірми запропонував Р. поселитися у іншому готелі. Р. відмовилася, вказавши на те, що умови проживання у цьому готелі є надзвичайно низькі. Вона також висловила бажання розірвати з туристичною фірмою договір та повернутися додому. Представник туристичної фірми відповів, що це неможливо оскільки літак відлітає до Києва лише раз на тиждень. Після цього Р. поселилася у готелі, запропонованому представником туристичної фірми.

Повернувшись з відпустки, Р. на підставі Закону України «Про захист прав споживачів» звернулася до суду з позовом про розірвання договору на туристичне обслуговування і стягнення збитків у зв'язку з неналежним наданням послуг. У позовній заяві вона просила повернути їй кошти, сплачені за надання туристичних послуг за договором та відшкодувати моральну шкоду.

Відповідач у судовому засіданні заперечив позовні вимоги, оскільки те, що в готелі не було вільних місць - не його вина, а вина готелю, який мав перед туристичною фірмою зобов'язання надати певну кількість місць на визначений період часу.

Чи може покладення виконавцем частини обов'язків за договором про надання послуг звільнити його від відповідальності за договором? В яких випадках виконавець - суб'єкт підприємницької діяльності звільняється від відповідальності за договором платного надання послуг? Які права виникають у споживача у зв'язку з наданням йому послуги неналежної якості згідно Закону України «Про захист прав споживачів» від 15 грудня 1993 р.?

Вирішіть справу по суті.

№3.

ТОВ «Курси іноземних мов» (далі - Курси) уклало з ТОВ «Н» договір про надання послуг з навчання англійської мови. За цим договором Курси зобов'язувалися підготувати 10 співробітників ТОВ «Н» до тестування з англійської мови, яке мало проводитися іноземною фірмою, партнером ТОВ «Н». Курс навчання складав 50 академічних годин. ТОВ «Н» зобов'язувалося забезпечити явку співробітників на заняття та оплатити послуги з навчання. При цьому договором передбачалося, що вартість навчання кожного співробітника складає 1000 гривень за 50 годин; ціна за послуги в цілому, відповідно, складала 10 000 гривень.

Після тестування ТОВ «Н» сплатило лише 7000 гривень, відмовившись сплатити суму, вказану у договорі. Таке зменшення суми ТОВ «Н» пояснювало двома аргументами: 1) після першого заняття один із співробітників ТОВ «Н» звільнився з роботи і перестав відвідувати заняття з англійської мови; 2) успішного результату під час тестування досягли лише сім співробітників.

ТОВ «Курси іноземних мов» звернулося до суду з позовом про стягнення заборгованості за договором про надання послуг.

Чи має ТОВ «Н» зобов'язання оплатити навчання співробітника, який звільнився?

Чи завжди можна гарантувати позитивний результат надання послуги?

Вирішіть справу по суті.

Рекомендована література:

1. Аномалії в цивільному праві України: Навч.-практ. посібник // Відп. ред. Р. А. Майданик. Київ: Юстиніан, 2007. 912 с.

2. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Кн. третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг. М: Статут, 2004. С. 966-1046.

3. Васильєва В.А. Цивільно-правове регулювання діяльності з надання посередницьких послуг. Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2006.

4. Гейнц Р.М. Цивільно-правове регулювання відносин за договором про надання комунальних послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2011. 18 с.

5. Горблянський В.Я. Захист прав споживачів за договором про надання послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2019. 21 с.

6. Гриняк Т.В. Цивільно-правова відповідальність перевізника за договором перевезення вантажу автомобільним транспортом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2017. 19 с.

7. Гришко У. П. Захист прав споживачів транспортних послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. Івано-Франківськ, 2017. 19 с.

8. Гудима М. М. Захист прав споживачів за договором про надання туристичних послуг: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2013. 212 с.

9. Ільченко Г. О. Цивільно-правовий захист прав споживачів страхових послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03. К, 2016. 20 с.

10. Лукасевич-Крутник І.С. Договірні зобов'язання з надання транспортних послуг в цивільному праві України: автореф. дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.03. Тернопіль, 2019. 41 с.

11. Нечипоренко Н.С. Цивільно-правове регулювання перевезень вантажів залізничним транспортом: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2017. 20 с.

12. Станкова І.М. Цивільно-правове регулювання захисту прав споживачів у сфері надання послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2021. 21 с.

13. Устінський А.В. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання готельних послуг: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2016. 16 с.

14. Федорченко Н.В. Зобов'язання з надання послуг у цивільному праві України:

теоретико правові засади: автореф. дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2015. 39 с.

15. Шишка О.Р. Послуга як об'єкт цивільних прав: деякі аспекти правової невизначеності в ЦК України. *Проблеми цивільного права та процесу*: Матеріали науково-практичної конференції, присвяч. 96-й річниці від дня народження О.А. Пушкіна (Харків, 21 травня 2021р.). Харків, 2021. С. 209-214.

16. Юсип В.В. Цивільно-правове регулювання строків (термінів) у посередницьких договорах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2016. 20 с.

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки притаманні послугі як об'єкту цивільних прав?
2. Які особливості виконання договорів про надання послуг?
3. Які підстави та межі відповідальності сторін за договором про надання послуг в залежності від оплатності чи безоплатності?
4. Дайте визначення поняття «транспортне зобов'язання».
5. Назвіть види транспортних зобов'язань.
6. Які особливості посередницьких зобов'язань?
7. Які договори належать до договорів про надання фінансових послуг?
8. Дайте визначення поняття «фінансова послуга».
9. Які види фінансових послуг?
10. Які особливості договору позики?
11. Які особливості кредитного договору?
12. Які особливості договору банківського рахунку і банківського вкладу?
13. Які особливості договору факторингу?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання для контролю самостійної роботи студентів заочної форми навчання з навчальної дисципліни «Актуальні проблеми науки цивільного права» студентам необхідно виконувати письмово.

Вибір варіанту завдань студентом здійснюється відповідно до його порядкового номеру у журналі обліку академгрупи.

При вирішенні практичного завдання студенту необхідно обґрунтувати свою відповідь із посиланням на відповідні норми права.

Виконані завдання здаються на кафедру цивільного права Навчально-наукового юридичного інституту за 10 днів до початку заліково–екзаменаційної сесії. Контрольна робота оцінюється у 30 балів, з яких перше запитання – 10 балів, друге запитання – 10 балів та практичне завдання – 10 балів. Окрім написання відповідних завдань, контрольна робота повинна містити перелік використаної літератури. Бал за контрольну роботу є складовою підсумкового семестрового балу за відповідну навчальну дисципліну.

Варіант 1.

1. Розкрийте поняття методу цивільного права.
2. Охарактеризуйте поняття спадщини та склад спадщини.
3. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження притриманої речі

несе:

- 1) власник речі;
- 2) кредитор;
- 3) боржник;
- 4) інша особа;
- 5) особа, річ якої притримано.

4. Задача:

Петрусенко, від'їжджаючи у відпустку, взяв у борг у свого знайомого Олексенка, певну грошову суму, а також речі, необхідні для відпочинку. Під час поїздки гроші та інші позичені речі, у Петрусенка вкрали. Після приїзду він відмовився повертати гроші та відшкодувати вартість вкрадених речей, посилаючись на те, що він не несе відповідальності за дії злочинців.

Чи є юридично грамотними аргументи Петрусенка? Які правовідносини виникли між зазначеними особами?

Варіант 2.

1. Охарактеризуйте цивільні правовідносини як особливий вид правовідносин.
2. Розкрийте підстави спадкування за новим Цивільним кодексом України.
3. Споживач має право:

- 1) на безоплатну передачу майна, яке пропонує продавець;
- 2) на перевірку якості, комплектності, міри, ваги та ціни товарів, що придбаваються;
- 3) на купівлю товару, що є обмежений в цивільному обігу;
- 4) на надання йому товару в користування;

5) на купівлю товару, вилученого з цивільного обігу.

4. Задача:

Грищенко звернувся до з позовом про відшкодування вартості речей, які були передані йому на зберігання. На суді відповідач, не заперечуючи факту залишення у нього позивачем речей на зберігання, зазначив, що речі Грищенка були вкрадені у Іванова разом з речами Іванова, хоча він і застосував всі необхідні міри для забезпечення їх збереження.

Суд задовольнив позов Грищенка, зазначивши, що Грищенку була заподіяна позадоговірна шкода, оскільки Іванов прийняв речі на зберігання не на підставі договору, а в порядку добросусідських відносин.

Чи вірне рішення суду?

Варіант 3.

1. Охарактеризуйте підстави виникнення, зміни і припинення цивільних правовідносин.

2. Проаналізуйте новели Цивільного кодексу України щодо спадкування за заповітом.

3. Предметом договору позики можуть бути:

- 1) індивідуально-визначені речі;
- 2) речі, визначені родовими ознаками, грошові кошти;
- 3) майнові права;
- 4) юридичні обов'язки;
- 5) суб'єктивні права.

4. Задача:

За договором ренти гр. А. передав у власність гр. Б. колекцію картин загальною вартістю 50000 грн. за 20000 грн. і, крім того, гр. Б. зобов'язувався безстроково сплачувати гр. А. ренту у сумі 650 грн. щомісячно.

Через 1 рік гр. Б. відмовився від договору, мотивуючи це тим, що вартість колекції істотно завищена. Гр. А. вимагав виплати йому різниці між сумою оцінки колекції і сумою реально виплачених рентних платежів.

З яких підстав платник ренти може відмовитися від договору?

Які правові наслідки відмови від договору?

Які є гарантії захисту одержувача ренти?

Вирішіть спір.

Варіант 4.

1. Розкрийте поняття цивільної правоздатності фізичних осіб та її зміст.

2. Охарактеризуйте спадкування за законом.

3. Договір дарування валютних цінностей укладається у письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню на суму:

1) яка перевищує двадцятикратний розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян;

2) яка перевищує тридцятикратний розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян;

3) яка перевищує десятикратний розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян;

4) яка перевищує п'ятдесятикратний розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян;

5) на потребує письмової форми та нотаріального посвідчення.

4. Задача:

Поляков уклав договір позики з Гусевим, на підставі якого передав останньому 1000 доларів США на строк 3 місяці. При укладенні договору був присутній спільний знайомий Полякова та Гусєва Щупіков, який запевнив Полякова, що Гусєв поверне борг вчасно, і що він, Щупіков, ручається за Гусєва. Через три місяці Гусєв борг не повернув. Поляков звернувся до Щупакова як до поручителя з проханням повернути борг. При цьому він зазначив, що якби Щупіков не поручився за Гусєва, він ніколи не надав йому таку велику суму.

Вирішіть справу.

Варіант 5.

1. Проаналізуйте поняття та різновиди цивільної дієздатності громадян.

2. Розкрийте аргументи за і проти існування інституту спадкового договору.

3. Наймодавець має право вимагати розірвати договір найму:

1) в будь-який час;

2) на вимогу третіх осіб;

3) у разі, коли наймач несвоєчасно повернув річ;

4) у випадку, коли наймач передав річ в користування іншій особі без дозволу наймодавця;

5) за рішенням суду.

4. Задача:

Громадяни К. і Б. уклали договір купівлі-продажу жилого будинку і посвідчили його у нотаріуса. Після розрахунку з Б. К. поселився в будинку разом із сім'єю. Через деякий час дружина Б. заявила вимогу до суду про визнання договору недійсним. В судовому засіданні було встановлено, що при укладенні договору була порушена вимога ст. 65 Сімейного кодексу України про необхідність згоди іншого подружжя на відчуження нерухомого майна.

Проаналізуйте ситуацію і вирішіть справу.

Варіант 6.

1. Дайте історичний аналіз підходів до розуміння сутності юридичної особи.

2. Розкрийте особливості інституту ведення чужих справ без доручення.

3. Договір позички між юридичними особами укладається:

1) в письмовій формі з обов'язковим нотаріальним посвідченням;

2) у письмовій формі;

3) в усній формі;

4) шляхом конклюдентних дій;

5) в письмовій формі з обов'язковим нотаріальним посвідченням та державною реєстрацією.

4. Задача:

Модель агентства «Стиль» Сидоренко пред'явила позов до ТОВ «Глорія» про відшкодування шкоди, завданої незаконним розміщенням фотографії з її зображенням на обкладинці журналу «Mode», власником якого є ТОВ.

У процесі розгляду справи було встановлено, що фотографія з зображенням позивачки була зроблена під час показу осінньо-зимової колекції модельєра Бондаренко за участю агентства «Стиль». Згода на проведення фотозйомки була надана Бондаренком.

Які права мають особи, що зображені на фотографіях чи інших художніх творах? Вирішіть справу.

Варіант 7.

1. Розкрийте проблеми класифікації юридичних осіб за новими Цивільним та Господарським кодексами України.

2. Дайте загальну характеристику публічної обіцянки винагороди за новим Цивільним кодексом України.

3. Договір довічного утримання (догляду) укладається :

- 1) у письмовій формі;
- 2) в усній формі;
- 3) у письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню;
- 4) в електронній формі;
- 5) в усній формі з подальшою державною реєстрацією.

4. Задача:

Постачальник та Покупець уклали договір поставки металопродукції. Ціна в договорі не була визначена. Строк поставки – через три місяці після укладення договору. Коли підійшов строк поставки продукції, ціна на неї у зв'язку із зміною кон'юнктури ринку виросла вдвічі. Постачальник вимагає оплати продукції за ціною, яка існує за день поставки. Покупець погоджується оплатити продукцію за ціною, яка існувала на момент укладення договору.

Вирішіть справу.

Варіант 8.

1. Охарактеризуйте принципи та межі здійснення суб'єктивних цивільних прав.

2. Розкрийте поняття та основні ознаки позадоговірних зобов'язань, їх відмінності від договірних зобов'язань.

3. За договором поставки продавець (постачальник), який здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати у встановлений строк (строки) товар у власність покупця в цілях не пов'язаних з:

- 1) особистим використанням;
- 2) комерційним використанням;
- 3) виробничим використанням;
- 4) підприємницьким використанням;
- 5) торговельним використанням.

4. Задача:

Після смерті М. Соколова про свої претензії на спадщину заявили: його син від першого шлюбу – Сергій і дружина від другого шлюбу – Надія. Сергій заперечував проти вимог Надії, зазначаючи, що другий шлюб батька був розірваний 5 років тому за рішенням суду, яке вступило в законну силу. Надія посилалася на те, що ні вона, ні М.Соколов в органах РАЦСу розірвання шлюбу не реєстрували. Одночасно вона

стверджувала, що Сергій не може бути визнаний спадкоємцем, оскільки шлюб М.Соколова з матір'ю Сергія свого часу був визнаний судом недійсним.

Чиї претензії на спадщину обгрунтовані?

Варіант 9.

1.Розкрийте проблеми виконання цивільно-правових обов'язків.

2. Охарактеризуйте поняття, юридичну природу та елементи зобов'язань, що виникають внаслідок заподіяння шкоди (деліктних зобов'язань).

3. Сторонами за договором постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу є:

- 1) постачальник, споживач, абонент;
- 2) продавець, покупець, замовник;
- 3) покупець, постачальник, споживач;
- 4) споживач, одержувач, замовник;
- 5) постачальник; абонент, покупець.

4. Задача:

Товариство взяло в Бюро прокату автомобілів автомобіль «Волга» строком на 7 місяців. Через 2 тижня товариство передало автомобіль в суборенду своєму співробітнику Мішину. В процесі експлуатації з'ясувалося, що двигун автомобіля потребує капітального ремонту. Мішин звернувся з вимогою про проведення капітального ремонту двигуна до товариства. Товариство, в свою чергу, звернулося з такою вимогою до Бюро прокату. Бюро прокату відмовилося проводити капітальний ремонт, вказуючи на те, що товариство порушило умови договору, здавши автомобіль в суборенду.

Хто має провести капітальний ремонт двигуна автомобіля?

Варіант 10.

1.Охарактеризуйте способи захисту цивільних прав.

2.Розкрийте підстави та умови виникнення деліктних зобов'язань

3. Договором міни, окрім обміну майна на майно, може бути встановлений обмін майна на:

- 1) гроші, немайнові блага;
- 2) працю, результати інтелектуальної творчої діяльності;
- 3) інформацію, валютні цінності;
- 4) роботи, послуги;
- 5) послуги, гроші.

4. Задача:

Від'їжджаючи у відрядження на 2 дні, батьки малолітнього Б. (13 років) попросили сусідку, гр-ку Іванову, доглядати за Б. та надавати йому в разі необхідності допомогу. В перший день, залишившись один дома, Б. почав пускати з балкону паперові літачки, підпалюючи їм хвості. Один з літачків попав на балкон гр-на Сидорова. Почалася пожежа, внаслідок якої Сидорову було заподіяно майнову шкоду в розмірі 10 000 грн.

Сидоров звернувся до батьків Б. з вимогою про відшкодування шкоди. Але останні заявили, що шкоду повинна відшкодувати сусідка Іванова, яка повинна була доглядати за Б. під час їх відрядження.

Хто має рацію в даному спорі?

Варіант 11.

1. Розкрийте право власності в об'єктивному і суб'єктивному значенні, його елементи.

2. Дайте характеристику принципів відшкодування шкоди в деліктних зобов'язаннях.

3. Істотними умовами договору про продаж товару в кредит з умовою про розстрочення платежу є:

- 1) страхування;
- 2) ціна товару, порядок, строки і розміри платежів;
- 3) умови поставки товару;
- 4) прийняття товару;
- 5) рік виробництва товару.

4. Задача:

Художник Сергєєв вів переговори з підприємством, що виготовляє вироби прикладного мистецтва та сувеніри, про використання декількох сюжетів за його ескізами, переданих ним підприємству. У журнал він передав статтю про народних художників, а у видавництво – рукопис книги на ту ж саму тему. Крім того, Сергєєв брав участь у зйомках науково-популярного фільму як консультант. Після смерті Сергєєва його спадкоємці від відповідних організацій оформили відносити, учасником яких він є договорами з вказівкою на всіх роботах його імені.

Які твори є об'єктами права інтелектуальної власності? У якому порядку використовуються твори, що охороняються авторським правом? Які права належать спадкоємцям автора?

Варіант 12.

1. Розкрийте проблеми визначення форм власності в цивільному праві.

2. Охарактеризуйте поняття і види договірних зобов'язань по наданню послуг.

3. Вимога покупця за договором роздрібної купівлі-продажу про обмін або повернення товару неналежної якості підлягає задоволенню, якщо:

- 1) товар використовувався;
- 2) товар не передавався іншим особам;
- 3) товар не був у споживанні;
- 4) збережено етикетку товару;
- 5) наявні докази належного використання товару.

4. Задача:

Управління комунального господарства за договором оренди передало ТзОВ “Веселка” нежитлове приміщення під склад для зберігання товарів строком на 3 роки. Договір укладено 1 червня 2004 року.

Актами обстеження (5 лютого 2005 року та 21 квітня 2006 року) зафіксовано фактичне невикористання приміщення за призначенням.

Орендодавець заявив відповідну претензію про розірвання договору, а оскільки відповіді на неї не надійшло, звернувся до господарського суду.

Відповідач в судовому засіданні пояснив, що орендна плата сплачується ним вчасно і в погодженому розмірі, (як докази були представлені акти звірок взаємних розрахунків по орендній платі між ТзОВ “Веселка” та ЖЕК №115.), надане приміщення ним тимчасово не використовується, але всі умови договору чітко витримані.

Вирішіть спір.

Які підстави розірвання договору оренди?

Варіант 13.

1. Проаналізуйте новели Цивільного кодексу України щодо підстав виникнення та припинення права власності.

2. Розкрийте проблеми визначення та відшкодування завданої моральної шкоди.

3. За договором роздрібної купівлі-продажу товар, що передається звичайно призначається:

1) для підприємницької діяльності;

2) для особистого, домашнього або іншого використання, не пов'язаного з підприємницькою діяльністю;

3) для господарського використання;

4) для громадських потреб;

5) для благодійної діяльності.

4. Задача:

Громадянка М. замовила в ательє з власного матеріалу пальто. Напередодні видачі готового пальто в ательє внаслідок замикання електропроводки сталася пожежа. Пальто було знищено, як і інше майно, що знаходилося в ательє.

Дайте правову оцінку ситуації. Чи має право М. вимагати відшкодування вартості матеріалу?

Чи вправі ательє вимагати оплати за виконану роботу?

Чи зміниться вирішення питання, якщо:

1. Матеріал належав ательє.

2. М. вчасно не забрала готовий виріб, а звернулася через місяць після обумовленого строку.

Варіант 14.

1. Розкрийте поняття права інтелектуальної власності.

2. Охарактеризуйте предмет, зміст, укладення та виконання договору про надання послуг.

3. Делікт – це:

1) вид договору;

2) розпорядчий акт;

3) виникнення зобов'язань з факту завдання шкоди;

4) односторонній правочин;

5) правомірні дії.

4. Задача:

Саша (8 років) і Олег (10 років), граючи на дворі, розвели поблизу сарая багаття, від якого сарай спалахнув. Власник сараю звернувся до батьків Саші і Олега з позовом про відшкодування збитків.

Батьки цих дітей заперечували проти позову, посилаючись на те, що їх діти ще недієздатні і тому відповідальність за вчинену шкоду не несуть, а вони (батьки) були в момент вчинення шкоди на роботі, і тому також не можуть нести відповідальність.

Як вирішити справу?

Варіант 15.

1. Дайте характеристику майновим та особистим немайновим правам на об'єкти інтелектуальної власності, їх здійснення та захист.

2. Дайте загальну характеристику зобов'язань з договору зберігання.

3. Шкода, завдана джерелом підвищеної небезпеки, відшкодовується:

- 1) володільцем джерела підвищеної небезпеки незалежно від його вини;
- 2) тільки власником джерела підвищеної небезпеки;
- 3) тільки користувачем джерела підвищеної небезпеки;
- 4) тільки зберігачем джерела підвищеної небезпеки;
- 5) третьою особою.

4. Задача:

Гр. К. звернувся у майстерню з ремонту побутової техніки з приводу поломки пральної машини. Після огляду пральної машини у квартирі гр. К. майстер запропонував забрати її у майстерню, де вона і буде відремонтована протягом 2 тижнів. В якості завдатку гр. К. заплатив 50 грн.

Прийшовши у майстерню через 2 тижні, гр. К. виявив, що до ремонту ще не приступали. Гр. К. зажадав повернення 50 грн. і захотів забрати пральну машину, оскільки запропонований сервіс йому не сподобався. Директор майстерні відмовився задовольнити вимоги гр. К.

Яке можливе вирішення ситуації?

Який характер носять відносини сторін?

Чи дотримана форма договору?

Які права гр. К. як споживача?

Варіант 16.

1. Розкрийте поняття особистих немайнових прав фізичної особи та їх правову природу.

2. Транспортні зобов'язання, їх поняття, види та загальна характеристика.

3. Впродовж якого терміну батьки зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану дитиною, щодо якої вони були позбавлені батьківських прав:

- 1) протягом трьох років після позбавлення їх батьківських прав;
- 2) протягом одного року після позбавлення їх батьківських прав;
- 3) протягом п'яти років після позбавлення їх батьківських прав;
- 4) протягом десяти років після позбавлення їх батьківських прав;
- 5) в законодавстві строк не встановлено.

4. Задача:

Сергій Марченко і його дружина Олена потрапили в автомобільну катастрофу. Сергій помер у той же день, а Олена – на наступний день. Після їхньої смерті залишилось наступне майно: будинок, належний Сергієві (вартістю 12 000 грн.) та автомобіль, оцінка якого після аварії склала 4 000 грн., Олені її батьками в день її 55-річчя. При оформленні спадщини з'ясувалося, що С.Марченко залишив заповіт на усе своє майно на користь сина від першого шлюбу – Микити. Їх спільну дочку з О.Марченко Світлану він позбавив права спадкування. Ще про одного сина Павла – в заповіті не згадувалося. У Олені із спадкоємців залишилися, відповідно, діти – Світлана і Павло, а також батько Віктор Петрович.

Хто із спадкоємців і на яку частину майна у грошовому виразі може претендувати?

Варіант 17.

1. Обґрунтуйте класифікацію особистих немайнових прав фізичних осіб за новим Цивільним кодексом України.

2. Розкрийте особливості зобов'язань по наданню посередницьких послуг.

3. Товарний склад на підтвердження прийняття товару видає один із таких складських документів:

- 1) накладну;
- 2) складське свідоцтво;
- 3) товарний чек;
- 4) коносамент;
- 5) вантажно-митну декларацію.

4. Задача:

Гр-н О. випадково знайшов у метро гаманець, в якому виявилася візитка з домашньою адресою та фотографією гр. К. Виявилось, що гаманець дійсно належить К., якому О. його і повернув. Після цього О. випадково у газеті натрапив на оголошення про винагороду в розмірі 300 грн., обіцяну К. тому, хто знайде його гаманець. Гр-н О. звернувся до гр-на К. з вимогою про сплату винагороди, посилаючись на те, що він виконав умови публічної обіцянки винагороди, визначені К. Останній відмовився виплатити винагороду, пославшись на те, що він здійснив би її виплату, якби О. пред'явив до нього вимогу одночасно з поверненням гаманця.

Чи має право гр-н О. претендувати на одержання винагороди?

Варіант 18.

1. Охарактеризуйте договори про надання фінансових послуг, їх види.

2. Дайте характеристику способів захисту цивільних прав.

3. За шкоду, вчинену неповнолітніми віком від 14-ти до 18-ти років, цивільну відповідальність несе:

- 1) орган опіки і піклування;
- 2) тільки батьки;
- 3) він сам в межах наявного у нього майна;
- 4) звільняється від відповідальності;
- 5) призначені судом піклувальники.

4. Задача:

У січні 2004 року Литвиненко придбав у Бовкуна трикімнатну квартиру, яка належала останньому на підставі свідоцтва про право власності на житло. Коли Литвиненко через деякий час вирішив продати цю квартиру він виявив, що Бовкун залишається зареєстрованим у його квартирі. Бовкун відмовився виписуватися з квартири і Литвиненко вирішив звернутися з позовом до суду.

З яким позовом може звернутися Л.?

Як слід вирішити справу?